

Ключові слова: спосіб злочину, кіберпростір, мережа Інтернет, обіг наркотичних засобів.

Ключевые слова: способ преступления, киберпространство, сеть Интернет, оборот наркотических средств.

Key words: crime mode, cyberspace, Internet network, drug trafficking.

ЦИБУЛЬСЬКИЙ ДМИТРО ВАСИЛЬОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики*

МІСЦЕ СТАНУ СИЛЬНОГО ДУШЕВНОГО ХВИЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ КРИМІНАЛІСТИКИ

Важливе значення при розслідуванні злочину є визначення стану злочинця в момент вчинення кримінального правопорушення. Законодавець у ст. 66 Кримінального кодексу України вказує на одну з обставин, яка пом'якшує покарання, а саме вчинення злочину під впливом сильного душевного хвилювання, викликаного жорстоким поведінням, або таким, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведіння з боку потерпілого. Термін «стан сильного душевного хвилювання» використано ще в чотирьох нормах цього кодексу: ч. 4 ст. 36 «Необхідна оборона», ч. 3 ст. 39 «Крайня необхідність», ст. 116 «Умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання», ст. 123 «Умисне тяжке тілесне ушкодження, заподіяне у стані сильного душевного хвилювання» [1]. Однак, слід зазначити, що кодекс не надає саме визначення змісту терміну «сильне душевне хвилювання», що в свою чергу ускладнює його використання при розслідуванні кримінальних правопорушень.

Проблемам поняття «сильного душевного хвилювання» приділялася увага у роботах таких вчених, як Л.А. Андреевої, О.В. Авраменка, М.І. Бажанова, Ю.В. Бауліна, С.В. Бородіна, В.М. Бурдіна, О.В. Бурка, А.В. Байлова, В.К. Грищука, М.І. Дубініної, М.Й. Коржанського, М.В. Костицького, В.О. Навроцького, О.С. Никифорова, О.М. Попова, Л.А. Рогачевського, О.Д. Сітковської, В.В. Сташиса, В.Я. Тація, В.І. Ткаченка, С.С. Яценка та інших. Однак, наразі в науці криміналістиці відсутні комплексні дослідження цього питання, що і обумовлює актуальність теми доповіді.

Поняття «сильне душевне хвилювання» вперше з'явилося в російському Кримінальному Уложенні від 1903 р. До цього використовувалися такі поняття, як «запальність» і «роздратування» [2, с. 520]. Так, стаття 1455 Уложення про покарання 1845р. вказує, що «підлягає відповідальності той, хто вчинив вбивство, хоча і без обдуманого заздалегідь намі-

ру або умислу, у запальності або роздратуванні, але однак, і не випадково, а знаючи, що посягає на життя іншого» [3, с. 24].

Слід зазначити, що сьогодні поняття «стан сильного душевного хвилювання» має юридичну природу та не знаходить свого відображення в теорії психології, що викликає певні дискусії щодо його змісту, оскільки це напрями впливає на ефективність його використання при розслідуванні кримінальних правопорушень. Так, наприклад М.І. Дубініна вважає що стану сильного душевного хвилювання в психології відповідають терміни «емоція» та «афект», які заставляються як загальне та спеціальне [4, с. 3]. Емоційна сфера людини є особливим класом психічних процесів і станів, які відображають безпосередні переживання індивіда. Високий ступень емоційних переживань специфічно впливає на характер пізнавальних процесів і на структуру свідомості суб'єкта [5, с. 291]. В свою чергу, за своєю природою афект буває фізіологічний і патологічний. Фізіологічний афект слід відрізнити від патологічного. Патологічний афект призводить до глибокого запаморочення свідомості, автоматичних безцільних чи небезпечних дій. Патологічний афект під час вчинення злочину, засвідчений судово-психіатричною експертизою, підтверджує наявність медичного критерію неосудності і у сукупності з юридичним критерієм, який встановлюється судом, є підставою для визнання особи неосудною, що, в свою чергу, виключає кримінальну відповідальність [6, с. 87]. При вчиненні діяння в стані фізіологічного афекту свідомість різко «звужується», але не «відключається» зовсім. Таким чином, до стану сильного душевного хвилювання відноситься не тільки афект, а й інші негативні емоційні стани особи [7, с. 183]. Ми погоджуємося з думкою що стан сильного душевного хвилювання за своїм обсягом є ширше й охоплює поняття «афект», однак не вичерпується ними.

Недосконалість понятійно-категоріального апарату значно ускладнює використання поняття «стан сильного душевного хвилювання» при розробці методики розслідування будь-якого злочину, що в свою чергу безпосередньо впливає на ефективність його практичного застосування. З наведеного вище вбачається, що дослідження поняття «сильного душевного хвилювання» має важливе значення для розвитку криміналістики та є наразі затребуваним як наукою так і практикою.

Список використаної літератури:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. (із змінами і доповненнями станом на 28.03.2014 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
2. Короленко О.М. Поняття «стан сильного душевного хвилювання» в законодавстві України // Держава і право. – 2014. – № 49. – С. 520-524.
3. Шишков С. Установление «внезапно возникшего сильного душевного волнения (аффекта)» // Законность. – 2002. – № 11. – С. 24-27.
4. Дубинина М.И. Уголовная ответственность за преступления, совершенные в состоянии сильного душевного волнения : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. – М., 1971. – 16 с.

5. Леута О.С., Псьота О.В. До проблеми інтерпретації терміну «стан сильно-го душевного хвилювання» // Юридичний науковий електронний жур-нал. – 2018. – № 6. – С. 291-293.
6. Бандурка А. М. Юридическая психология : учебник / А. М. Бандурка, С. П. Баулін Ю В. Звільнення від кримінальної відповідальності: Моног-рафія. – К.: Атіка, 2004. – 296 с.
7. Вереша Р. В. Сильне душевне хвилювання: поняття та кримінально-правове значення // Юридичний часопис Національної академії внутрі-шніх справ. – 2017. – № 1 (13). – С. 182-193.

Ключові слова: криміналістика, стан сильного душевного хвилювання, фізіологіч-ний афект, емоційний стан.

Ключевые слова: криминалистика, состояние сильного душевного волнения, физи-ологический аффект, эмоциональное состояние.

Key words: criminalistics, state of strong blood hot, physiological affect, emotional state.

ЯЦКЕВИЧ РУСЛАН ВЯЧЕСЛАВОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики*

ПРАВОВІ МОДЕЛІ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ «ВОРІВ В ЗАКОНІ» В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Аналізуючи законодавчий рівень правового регулювання оператив-но-розшукової протидії злочинності у місцях позбавлення волі необхід-но звернути увагу на недосконалість оперативно-розшукових моделей впливу на елементи інфраструктури злочинності у місцях позбавлення волі, зокрема, які створюються та підтримуються лідерами злочинного середовища в умовах ізоляції.

У контексті цього, необхідно звернути увагу на проекти окремих но-рмативно-правових актів, зокрема проект Закону України «Про внесен-ня змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за злочини, вчинені злочинною спільнотою». Основною концепцією цього проекту є внесення відповідних змін та закріплення механізмів нейтралізації інфраструктурних елементів злочинної діяльності лідерів кримінального середовища зокрема «ворів в законі».

Вказаний проект закону цілком обґрунтовано пропонує доповнення на законодавчому рівні понятійно-категоріального апарату у сфері протидії діяльності злочинних спільнот, у тому числі й у місцях позба-влення волі, зокрема:

– «злочинний вплив» – будь-які дії особи, яка, завдяки авторитету, іншим особистим якостям чи можливостям, сприяє, спонукає, коорди-нує або здійснює інший вплив на злочинну діяльність, організовує або безпосередньо здійснює розподіл коштів, майна чи інших доходів від них спрямованих на забезпечення такої діяльності;